

Eduskunnan talousvaliokunta

E70/2015 vp
Valtioneuvoston kirjelmä EMUn kehittämisestä

YHTEISELLE TALLETUSSUOJALLE EI EDELLYTYKSIÄ

Finanssialan Keskusliitto (FK) ei näe tarvetta eikä edellytyksiä yhteisen talletussuojan luomiselle pankkiunionimaihin. Eri maiden pankki- ja talletussuojajärjestelmien kuntoerot ovat suuret, ja on suuri riski, että suomalaiset pankit – ja viime kädessä niiden asiakkaat – joutuisivat kantamaan yhteisen talletussuojan kustannuksia epäreilulla tavalla. Sen sijaan FK kannattaa eri maiden talletussuojajärjestelmien yhdenmukaistamista talletussuojadirektiivin mukaisesti.

FK pitää EU:n pääomamarkkinaunionihanketta kannatettavana. Se on toteutettava olemassa olevaa sääntelyä purkamalla ja uudistamalla, ei luomalla uutta sääntelyä.

FK kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä valtioneuvoston E-kirjelmästä, joka koskee komission tiedonantopakettia talous- ja rahaliitto EMUn uudistamisesta. Lausunnossaan FK keskittyy rahoitusunionia koskeviin ehdotuksiin, erityisesti ehdotukseen yhteisen talletussuojan luomisesta pankkiunionimaille.

1 Suomen finanssiala ei halua yhteistä talletussuojaa

FK vastustaa yhteistä eurooppalaista talletussuojajärjestelmää ja kannattaa sen sijaan eri EU-maiden talletussuojajärjestelmien yhdenmukaistamista. Pankkiunioniin sisältyvä yhteinen kriisinratkaisurahasto luo jo laaja-alaisen yhteisvastuun eri maiden pankkien välille. Suomalainen finanssiala ei halua enempää lisätä pankkien – ja viime kädessä niiden asiakkaiden – välistä yhteisvastuuta.

Suomen finanssialan kielteinen suhtautuminen johtuu ensisijaisesti kahdesta asiasta. Ensinnäkin eri euromaiden talletussuojajärjestelmät eroavat nykyään suuresti toisistaan. Erityisesti tämä koskee sitä, miten paljon niihin on ennakoon kerätty varoja pankeilta. Suomessa on rakennettu omaa talletussuojaa jo 1990-luvun lopulta lähtien, ja kotimaisilta pankeilta on kerätty varoja sitä varten noin 1,4 % suhteessa suojattuihin talletuksiin. Se on merkittävästi yli EU:n talletussuojadirektiivissä edellytetyn tavoitetaso. Sen sijaan monissa euroalueen maissa ei ole ollenkaan rahastoitu varoja talletussuojaa varten tai varoja on kerätty vain vähän suhteessa suojattuihin talletuksiin.

EU-maissa on parhaillaan meneillään talletussuojadirektiivin hiljattain tehtyjen muutosten toimeenpano. Niiden myötä jokaiseen maahan rakennetaan ennakkorahastointiin perustuvat järjestelmät. Tämä vie kuitenkin aikaa. FK katsookin, että nyt tulee keskittyä direktiivin toimeenpanoon ja talletussuojajärjestelmien yhdenmukaistamiseen direktiivin edellyttämällä tavalla.

2 Myös pankkijärjestelmien kuntoerot suuret

Toinen keskeinen peruste yhteisen talletussuojan vastustamiselle liittyy pankkien kuntoon eri maissa. Samaan tapaan kuin talletussuojajärjestelmät, myös eri maiden pankkijärjestelmien kunnot eroavat huomattavasti toisistaan. Viime vuosien finanssi- ja talouskriisin perintö on monissa maissa raskas ja rasittaa niiden pankkeja vielä pitkään.

Kuntoerot näkyvät hyvin esimerkiksi vakavaraisuusluvuissa. Suomen pankkisektorin omien varojen yhteismäärä oli Finanssivalvonnan tietojen mukaan vuoden 2015 puolivälissä peräti 19 % riskipainotetuista saamisista (ns. kokonaisvakavaraisuussuhdeluku). Monissa muissa euromaissa vakavaraisuustasot ovat huomattavasti alempia. Yksittäisten pankkien kohdalla erot ovat vielä suurempia.

Toinen kuntoeroja kuvaava mittari on järjestämättömien saamisten määrä. Se kuvaa pankkien saatavia, jotka ovat olleet hoitamatta yli 90 päivää. Suomessa näiden saamisten osuus kaikista saamisista on alle 2 prosenttia, kun eräissä euromaissa liikutaan jopa 35–45 prosentin tuntumassa.

3 Yhteinen pankkivalvonta on vasta ottamassa ensiaskeleitaan

Euroopan keskuspankin (EKP) vetämän yhteisen pankkivalvonnan pitäisi vähitellen johtaa valvonnan yhdenmukaistumiseen. Tämä yhdistettynä yhteiseen sääntökirjaan luo edellytykset sille, että pankkijärjestelmien kuntoerot alkavat vähitellen kaventua. Prosessi on kuitenkin hidaskin.

Ensinnäkin yhteinen valvonta on vasta alkanut, eikä sen toimivuudesta ole vielä varmaa näyttöä. Jo nyt on paljastunut, että esimerkiksi pankkien pääomavaatimukset eivät ole niin yhdenmukaiset kuin kuviteltiin. Pankkiunionimaissa on voimassa runsaasti erilaisia kansallisia sääntelyoptioita, jotka lieventävät vaatimuksia. Nämä liittyvät esimerkiksi laskennallisiin verosaamisiin.

Pankkiunionimaiden välillä on myös muita lainsäädännöllisiä eroja. Esimerkiksi yritysten ja kotitalouksien velkajärjestelylainsäädännöt poikkeavat toisistaan suuresti, minkä vuoksi asiakkaiden talousvaikeudet välittyvät joissain maissa suuremmin pankkeihin kuin toisissa. Tällöin yhteisvastuuseen rakentuva talletussuojajärjestelmä voi johtaa kustannusten epäoikeudenmukaiseen jakaantumiseen.

On esitetty, että EKP:n johdolla viime vuonna tehty pankkien kuntoarvio ja sen perusteella määrätyt korjaustoimet ovat jo tuomassa pankkeja samalle viivalle. On kuitenkin huomattava, että kuntoarvio kattoi vain pienen osan pankkiunionin luottolaitoksista. Sen ulkopuolelle jäi tuhansia pienempiä pankkeja, joiden kuntoa ei ole ehditty vielä yhdenmukaisesti arvioida. Nämä pankit ovat edelleen ensisijaisesti kansallisen valvonnan alla. Tämäkin osaltaan puhuu yhteisvastuun laajentamista vastaan.

4 Talletussuojajärjestelmän rooli on arvioitava uudelleen kriisinratkaisukehikossa

Kun talletussuojasta ja sen kehittämistarpeista puhutaan, on syytä arvioida huolella talletussuojajärjestelmän roolia viime vuosien aikana luodussa pankkikriisien ratkaisukehikossa. Monissa EU-maissa ollaan parhaillaan toimeenpanemassa pankkien

elvytys- ja kriisinratkaisudirektiiviä (BRRD). Sen myötä jatkossa pankkien omistajat ja velkojat kattavat ensisijaisesti pankkikriisien hoidon kustannukset (ns. sijoittajanvastuu).

BRRD:n mukaan myös talletussuojarahasto voi joutua kattamaan tappioita, mikäli pankin ensisijaiset ja toissijaiset omat varat, juniorivelat ja vakuudettomat seniorivelat eivät tähän riitä. Tällöin rahasto tulee mukaan kriisinhoitoon siltä osin kuin se olisi joutunut korvaamaan talletuksia pankin konkurssissa. On syytä huomata, että yhteinen kriisinratkaisurahasto on järjestyksessä vasta seuraava maksaja. Mikäli talletussuoja on järjestetty yhteisvastuullisesti pankkiunionimaiden kesken, yhteisvastuu realisoituu sen kautta jo ennen kriisirahastoa.

Onkin tarpeellista arvioida huolella, mikä talletussuojajärjestelmän rooli on uudessa kriisinratkaisukehikossa. Samalla on katsottava sen perään, että talletussuojadirektiiviin hiljattain tehdyt muutokset viedään ripeästi kaikkien jäsenmaiden lainsäädäntöön ja että talletussuojajärjestelmien yhtenäistäminen etenee sovituksessa aikataulussa myös käytännössä.

5 Pääomamarkkinaunionilla hyvät tavoitteet

Osana rahoitusunionin rakentamista komission tiedonannossa käsitellään myös pääomamarkkinaunionia, josta komissio julkisti toimenpideohjelman syyskuun lopulla.

FK katsoo, että pääomamarkkinaunionin tavoitteet – yhteismarkkinoiden kehittäminen ja yritysten rahoitusmahdollisuuksien monipuolistaminen – ovat tärkeitä niin Suomen kuin koko EU:nkin kannalta. Näihin tavoitteisiin on pyrittävä nykyisiä pääomaliikkeiden esteitä poistamalla, ei luomalla uutta sääntelyä.

FK:n mielestä pääomamarkkinaunionin pitää perustua markkinalähtöisiin ratkaisuihin ja parhaisiin käytäntöihin. Unionissa on myös otettava huomioon pankkien keskeinen rooli yritysten rahoittajina EU-maissa. Vaikka pääomamarkkinaunioni tuo yhä useammalle yritykselle mahdollisuuden hankkia rahoitusta suoraan markkinoilta, myös jatkossa valtaosa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten rahoituksesta tulee pankeista. Siten pääomamarkkinaunionia ei pidä nähdä pankkirahoituksen korvaajana vaan täydentäjänä. On lisäksi huomattava, että pankit ovat keskeisessä asemassa myös silloin, kun yritykset hankkivat itselleen rahoitusta tai muita finanssipalveluita markkinoilta.

Lopuksi FK haluaa painottaa, että EU:ssa ei pidä ottaa käyttöön pääomamarkkinaunionin tavoitteiden kanssa ristiriidassa olevia veroja tai uutta sääntelyä. Näihin kuuluvat erityisesti finanssitransaktiovero sekä pankkien rakennerajoitukset. Molemmat haittaisivat pääomamarkkinoiden toimintaa ja kehittämistä sekä nostaisivat yritysten kustannuksia, kun ne hankkivat rahoitusta ja muita palveluita pääomamarkkinoilta.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Veli-Matti Mattila
pääekonomisti